

OLIV TA'LIM TIZIMIDA PEDAGOG KASBIY QADRIYATLARINING TA'LIM FAOLIYATIDAGI AHAMIYATI

Mavlyanova Rokiya Majidovna

Alfraganus university "Pedagogika" kafedra o'qituvchisi
rokiyamavlyanova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18629994>

So'nggi yillarda O'zbekiston oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar pedagog shaxsiga bo'lgan talablarni tubdan o'zgartirmoqda. Ta'lim sifatini oshirish, raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash va akademik muhitni rivojlantirish jarayonida pedagoglarning kasbiy qadriyatlari muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Oliy ta'lim pedagogi nafaqat bilim beruvchi, balki ilmiy rahbar, tarbiyachi va ilmiy estetik madaniyatni o'rgatuvchi sifatida jamiyatda alohida o'rin egallaydi. Shu sababli pedagogning kasbiy faoliyati faqat metodik va didaktik ko'nikmalar bilan emas, balki uning kasbiy qadriyatlar tizimi bilan ham belgilanadi. Kasbiy qadriyatlar pedagog faoliyatining mazmuni, yo'nalishi va pedagogic mahoratini aniqlovchi ichki mezonlar majmui sifatida namoyon bo'ladi.

Kasbiy qadriyatlar – bu mutaxassisning o'z kasbiga nisbatan munosabatini, faoliyat maqsadlarini, kasbiy xulq-atvor me'yorlarini va axloqiy pozitsiyasini belgilovchi barqaror shaxsiy yo'nalishdir. Pedagogika nuqtai nazaridan kasbiy qadriyatlar o'qituvchining ta'lim-tarbiya jarayonidagi qarorlari, talabalarga munosabati va kasbiy mas'uliyatini ifodalaydi.

Oliy ta'lim pedagoglari uchun kasbiy qadriyatlar ilmiy halollik, akademik erkinlik, adolatli baholash, talaba shaxsini hurmat qilish, uzluksiz o'zini rivojlantirish va kasbiy sadoqat kabi tamoyillarni o'z ichiga oladi. Ushbu qadriyatlar pedagogning kasbiy identifikatsiyasini shakllantiradi va uning ta'lim faoliyatidagi samaradorligini belgilaydi.

Pedagogning kasbiy qadriyatlari ta'lim jarayonining sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Agar o'qituvchi bilimni asosiy qadriyat sifatida qabul qilsa, u ta'lim jarayonini ilmiylik, tizimlilik va tanqidiy fikrlashga yo'naltiradi. Talabaga nisbatan hurmat va ishonch qadriyatlari ustuvor bo'lgan pedagoglar esa interaktiv, talaba markazli ta'lim muhitini shakllantiradi.

O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida olib borilayotgan kredit-modul tizimi, raqamli ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi pedagoglardan yuqori darajadagi kasbiy mas'uliyat va moslashuvchanlikni talab etmoqda. Bunday sharoitda pedagogning kasbiy qadriyatlari ta'lim innovatsiyalarini qabul qilish va samarali qo'llashda muhim psixologik omil bo'lib xizmat qiladi.

Oliy ta'lim pedagogining kasbiy qadriyatlari talabalar shaxsining shakllanishida muhim ijtimoiy-psixologik omil hisoblanadi. Pedagog o'z faoliyatida halollik, mas'uliyat va adolat tamoyillariga amal qilsa, talabalar ham ushbu qadriyatlarni o'zlashtiradi.

Talabalar pedagog shaxsini professional o'qituvchi sifatida qabul qiladi. Shuning uchun pedagogning kasbiy qadriyatlari talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga, mehnat madaniyatiga va ijtimoiy mas'uliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, ilmiy rahbarlik faoliyatida pedagogning qadriyatlari talabalar ilmiy tafakkurining shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston oliy ta'lim tizimida kasbiy qadriyatlarni rivojlantirish masalalari

O'zbekiston oliy ta'lim tizimida pedagoglarning kasbiy qadriyatlarini rivojlantirish uzluksiz professional rivojlanish bilan chambarchas bog'liq. Malaka oshirish kurslari, ilmiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash, akademik erkinlik va pedagogik innovatsiyalarni rag'batlantirish ushbu jarayonning muhim omillari hisoblanadi.

Shuningdek, oliy ta'lim muassasalarida sog'lom akademik muhitni shakllantirish, pedagoglar o'rtasida hamkorlik va kasbiy muloqotni rivojlantirish kasbiy qadriyatlarning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Bu jarayonda ta'lim muassasasi rahbariyatining qadriyatlarga asoslangan boshqaruv yondashuvi ham muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, Kasbiy qadriyatlarga asoslangan pedagogik faoliyat ta'lim sifatini oshirish, talabalarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlash hamda jamiyat uchun raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi. Shu bois oliy ta'lim tizimida pedagoglarning kasbiy qadriyatlarini shakllantirish va rivojlantirish strategik ahamiyatga ega bo'lib, u ta'lim islohotlarining muhim tarkibiy qismidir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Sadiqova, N. A., & To'xtayeva, M. R. Oliy ta'lim pedagoglarining kasbiy qadriyatlari va ta'lim sifati o'rtasidagi bog'liqlik. O'zbekiston pedagogika jurnali, 2(1), 45–58. 2025.
2. Karimova V.M. Shaxs va kasbiy qadriyatlar psixologiyasi. – Toshkent, 2018.
3. Korthagen, F.A.J. Core qualities and professional values in teacher education: A reflective approach. Journal of Education for Teaching, 51(1), 1–15. 2025.